

Образотворче мистецтво

Резніченко М. І.
Трач С. К.

«ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»

ПІДРУЧНИК ДЛЯ 4 КЛАСУ

загальноосвітніх навчальних закладів

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН
2015

УДК 74(075.2)
ББК 85.1я71
РЗ4

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України
від 20.07.2015 р. № 777)*

Рецензенти:

Шалварова К. С., старший викладач кафедри образотворчого мистецтва
НПУ ім. М. П. Драгоманова
Герасимчук Л.Р., вчитель образотворчого мистецтва
ЗОШ I-III ст. №26 м. Тернополя

Резніченко М. І.

РЗ4 Образотворче мистецтво : підручник для 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. І. Резніченко, С. К. Трач. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. — 144 с. : іл.

ISBN 978-966-10-3850-8

**УДК 74(075.2)
ББК 85.1я71**

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

© Резніченко М. І., Трач С. К., 2015
© Навчальна книга — Богдан,
оригінал-макет, 2015

ISBN 978-966-10-3850-8

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Відео

Музика

Фотографії

Картини, ілюстрації

Послідовність виконання

Цими піктограмами (, , , ,) у підручнику позначено ті його складові, які можна відкрити у pdf-файлі або скориставшись CD, що входить у комплект.

У зв'язку з великим обсягом електронної складової підручника, у pdf-файлі активною є тільки її частина. Для завантаження всіх матеріалів треба перейти за посиланням:

<http://www.bohdan-digital.com/edu>.

ВСТУП

У 1–3 класах ти ознайомився (ознайомилась) із основними жанрами образотворчого мистецтва та специфікою творчої діяльності театрального художника. В 4 класі ти будеш розширювати і поглиблювати свої знання про виразально-зображальні засоби створення образів у живописі, графіці, скульптурі, дизайні та вдосконалювати художні вміння в побудові сюжетно-тематичних композицій у різних манерах зображення (декоративній або реалістичній).

Протягом навчального року ти ознайомишся з особливостями художньо-образної мови творів народних майстрів, отримаєш елементарні уявлення про інтер'єр як внутрішній вигляд споруди, навчишся вводити слова і числа в декоративно-орнаментальну композицію, закріпиш знання про художні традиції рідного краю.

Старанно виконуй вправи та творчі завдання за темами уроків — і ти зможеш розкрити свій дар живописця, графіка, скульптора, дизайнера чи майстра декоративно-прикладного мистецтва.

ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Організація робочого місця

- Ретельно підготуй своє робоче місце.
- Розклади необхідні художні матеріали та інструменти так, щоб тобі було зручно працювати.
- Під час роботи дотримуйся правил безпечного користування матеріалами та інструментами.
- Закінчивши роботу, акуратно склади відповідний інвентар, вимий пензлі та руки.

Правила користування ножицями

- Ножиці для ручної праці повинні мати заокруглені кінці.
- Клади їх так, щоб вони не виступали за край робочого столу.
- Під час роботи не розмахуй ножицями і не ходи з ними.
- Не підходь занадто близько до того, хто працює ножицями.
- Передавай ножиці тільки закритими і кільцями вперед.

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ГРАФІЦІ, ЖИВОПИСІ ТА СКУЛЬПТУРІ

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У МИСТЕЦТВІ

Образотворче мистецтво посідає особливе місце серед інших естетичних цінностей. Воно постає перед нами у вигляді творів живопису, графіки, скульптури, архітектури і сприяє пізнанню навколишнього світу через художні образи.

Художній образ — це відображення реальності крізь призму світосприйняття мистця, його естетичних поглядів і ставлення до життя. Тобто, живописець, графік, скульптор творчо переосмислює дійсність і, використовуючи художню мову, способи зображення та засоби виразності того чи іншого виду образотворчого мистецтва, передає свої думки, враження й переживання у художньому творі.

Свято-Успенська Почаївська лавра

Музей народної архітектури та побуту (с. Пирогів)

Я. Омелян.
«Почаївська лавра»

І. Айвазовський. «Вітряки в українському степу при заході сонця»

Розглянь ілюстрації. Опиши свої враження від цих творів. Вислов міркування про художній образ, втілений у кожній роботі.

А. та В. Сухорські.
«Св. Юрій Змієборець»

Давньогрецький
вазопис

П. Корін. «Коктебель»

Художні образи зримого світу мистці створюють на площині (живопис, графіка, декоративний розпис) та в об'ємі (скульптура, архітектура, декоративне мистецтво).

Ти вже знаєш, що основними засобами виразності графіки є лінії, темні та світлі плями, штрихи; живопису — колір та його відтінки; скульптури — об'ємно-пластична форма і фактура матеріалу; декоративно-ужиткового мистецтва — матеріал, стилізація та оздоблення візерунками, знаками, символами; архітектури — об'ємно-просторова структура будівлі й матеріал. Основою художньої мови будь-якого виду та жанру образотворчого мистецтва є композиція, колір, форма, простір та художня техніка.

Уважно розглянь ілюстрації й опиши характерні особливості художньої мови кожного твору.

А. Боднар. «Воля»

В. Теніцька. «Воля»

З. Пасічна. «Кінь»

Б. Рудий.

Пам'ятник Данилу Галицькому

Запам'ятай! Художній образ — це властива мистецтву форма відображення навколишнього світу, думок, почуттів або фантазії мистця виражальними засобами образотворчої мови.

СПОГАДИ ПРО ЛІТО

Школярі завжди з нетерпінням чекають літніх канікул — адже це чудова нагода вирушити в похід, відпочити на морі чи в селі у бабусі, знайти нових друзів, навчитися кататися на роликах та багато іншого. Літні дні спливають швидко, залишаючи незабутні враження.

Розглянь роботи твоїх ровесників. Опиши, як відпочивали діти. А чим тобі запам'яталися ці канікули?

Роботи учнів

Художньо-творча діяльність

Пригадай найцікавіший епізод зі своїх літніх канікул і намалюй сюжетно-тематичну композицію «Спогади про літо».

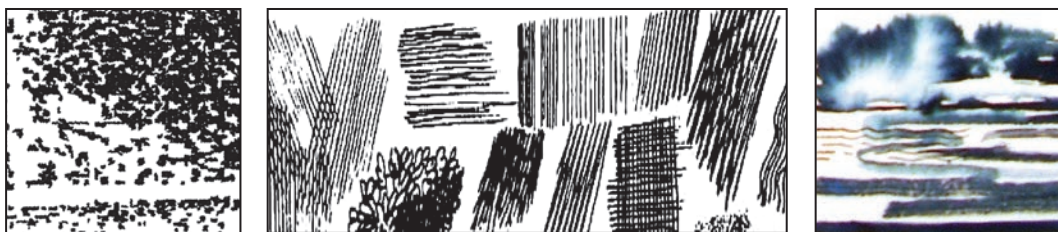
Творче завдання. Створи художній образ літнього дня на площині за допомогою графічних (пастель, кольорові олівці, фломастери) чи живописних (акварель, гуаш) матеріалів. Добери кольори, які найкраще передадуть природу теплового сонячного дня і твій піднесений настрій.

Зверни увагу на рівномірне заповнення аркуша елементами зображення. Продумай, що ти намалюєш на першому плані, а що — на другому. Виділи композиційний центр розміром, кольором і тональним контрастом.

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ГРАФІЦІ

Художній образ — основа мистецтва. Для створення образів у графічних композиціях художники використовують лінії, штрихи, крапки, плями, тон. Усі ці засоби виразності допомагають відтворити об'ємні властивості або форму зображення, передати глибину простору тощо.

Прагнучи якнайкраще втілити свій творчий задум, мистець обов'язково враховує зображувальні можливості різноманітних графічних матеріалів та інструментів і вибирає відповідну художню техніку.

Графічна палітра

Природа — невичерпне джерело натхнення для художників, справжня скарбниця образів, мотивів та форм. Серед безлічі ліній, плям, кольорів, тонів уважним, допитливим поглядом мистець вихоплює саме ті, які згодом використає у своїй роботі для створення художнього образу.

Лінії та плями у природі

Запам'ятай! Зображальні засоби — компоненти техніки мистця, які він застосовує для втілення власного творчого задуму на основі спостережень або за уявою.

Розглянь графічні твори і визнач, які виражальні засоби використали художники-графіки для створення образів дерев. За допомогою яких інструментів та матеріалів виконані ці роботи? Який настрій вони викликають?

Г. Остроумова-Лебедева. Пейзаж

С. Адамович. Рисунки дерев

МОГУТНІ СОСНИ

Уяви, що дерева схожі на людей. Поміркуй, який характер може мати тополя, дуб, ялина, верба, клен, береза.

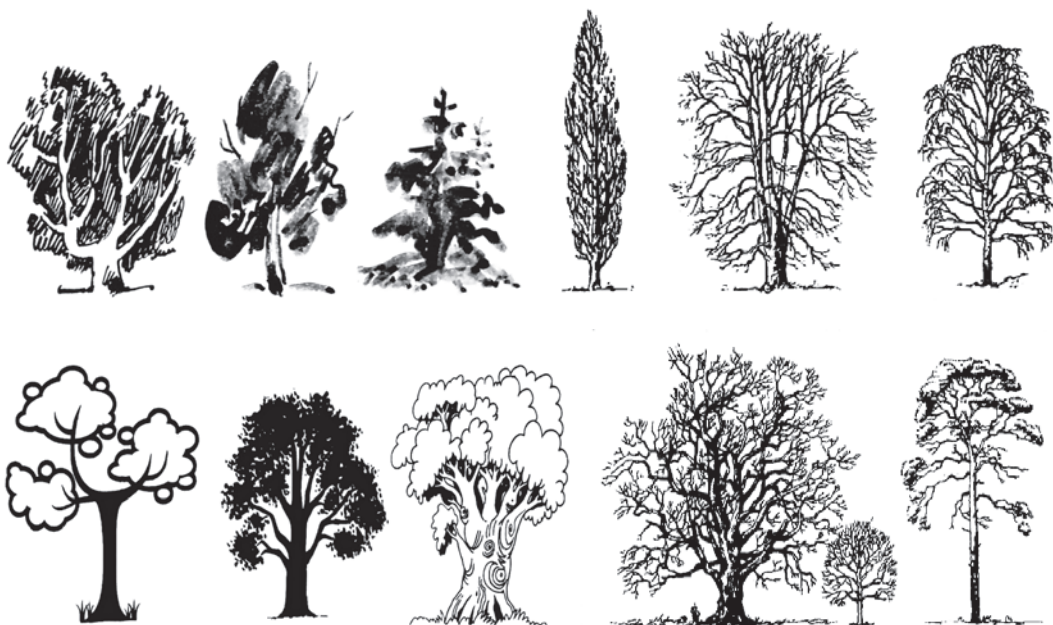
Які дерева різні:
то лагідні і ніжні,
а то сумні й зажурені,
веселі, злі, нахмурені...
Як їх намалювати,
щоб настрої передати?

Спробуй дати відповідь на запитання вірша. Яку манеру зображення ти вибереш? Поясни, чому.

Художньо-творча діяльність

Ти вже знаєш, що дерева поділяють на листяні та хвойні. Кожне дерево має певний силует, характерні пропорції, форму й фактуру стовбура і крони.

Розглянь рисунки. Чим відрізняються графічні зображення листяних і хвойних дерев? Які технічні прийоми та засоби виразності використано в кожному випадку?

Вправа. Виконай зображення дерева за зразком пензлем або ручкою зі стальним пером. Графічний матеріал — чорна туш (чорне чорнило).

Творче завдання. За допомогою графічних матеріалів створи художній образ могутніх сосен. Втілити творчий задум тобі допоможуть віршовані рядки:

З вітром весняним сосна розмовляла,
вічно зелена сосна.
Там я ходила і все вислухала,
що говорила вона...

Леся Українка

Подумай, яку графічну палітру ти використаєш для виразного зображення крон і хвої. Матеріалом може бути м'який пензлик, туш, тонований папір та біла гуаш.

У вільну хвилину. Намалюй пеньок і спробуй його «оживити», створивши образ молодого деревця, яке проростає з пенька.

ВИБІР ГРАФІЧНОЇ ТЕХНІКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ

Мистецтво графіки надзвичайно складне й багатоманітне, проте основою будь-якого різновиду графічного мистецтва є лінійний або плямовий рисунок. Рисунок виконують твердими й сухими матеріалами (графітним олівцем, вуглиною, соусом, сангіною, пастеллю), а також тушшю, чорнилом, аквареллю, гуашшю за допомогою пера та пензля.

Т. Шевченко. «В Межиріччі»

Залежно від того, які матеріали та інструменти використовує художник, розрізняють і види графічних технік. У кожній техніці існують різноманітні прийоми і способи виразного відтворення форми та простору в композиції. Наприклад, рисунок графітним олівцем вирізняється красивим сірим тоном із легким відблиском, а рисунок пером — чіткістю, чистотою і витонченістю ліній. Для рисунка, виконаного вуглиною (зазвичай на шорсткому папері, а іноді — й на полотні), характерний глибокий оксамитовий тон, широкий та енергійний штрих.

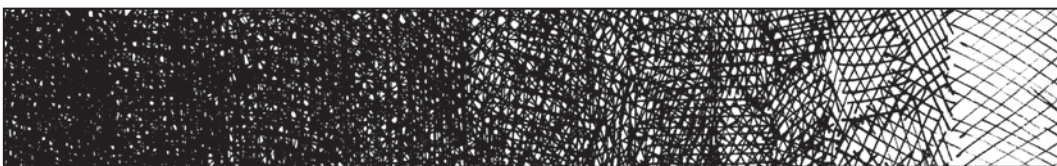
Тонове, силуетне та лінійне зображення

У графічному мистецтві доволі широко використовують техніку гризайль. **Гризайль** — це чорно-біле або однотонне зображення будь-якого колірною відтінку. У графіці гризайль виконують за допомогою пензля тушшю, чорнилом, аквареллю або іншими матеріалами, розведеними водою.

Тональні нюанси цієї техніки безмежні. Якщо туш нанести майже сухим пензлем швидким і точним рухом, то вона не розпливеться, а ляже на папір чітко; якщо ж навмисно довше затримати на папері вологий пензлик, туш розповзеться й утворить м'які, соковиті плями.

Гама тонових відтінків у графічній техніці гризайль

Гама тонових відтінків у графічній техніці туш-перо

Запам'ятай! Поєднання плям білого і чорного кольору утворює найбільший **контраст**, а використання відтінків сірого — **нюанс**.

ПРИРОДНІ СТИХІЇ

Краса природи в будь-яку пору року викликає естетичні почуття, дарує натхнення мистцям і спонукає їх до творчості.

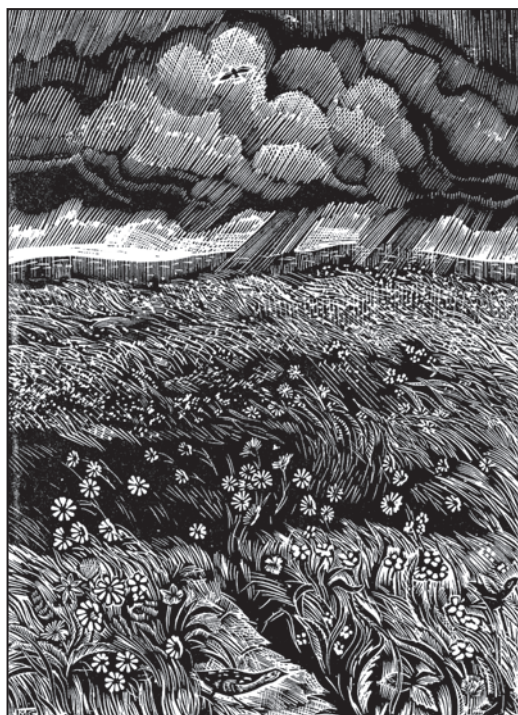
Пейзажний мотив у різні пори року

Звичайно, кожному сезону притаманні певні природні явища та погодні умови: взимку лютують заметілі, морози сковують кригою водойми; навесні тануть сніги, повертаються з теплих країв перелітні птахи, квітують первоцвіти; влітку переважають спекотні дні, трапляються грози, буяє зелень, дозрівають хліба; восени часто йдуть дощі, залягають тумани, жовтіє та опадає листя з дерев і кущів.

Розглянь графічні твори. Яку пору року зобразив художник? Які виражальні засоби він використав, щоб передати тривожний стан природи під час грози?

М. Стратілат.
«Седнів. Громовиця»

М. Стратілат.
«Гроза»

Художньо-творча діяльність

Вправа. Виконай ескіз пейзажного мотиву пензликом і чорною або кольоровою тушшю за зразком.

Творче завдання. Уяви похмурий осінній день: важкі чорно-сірі хмари закошлатили небокрай, пронизливий вітер зриває з дерев листя, косими струменями з'єднує небо і землю дощ.

Пейзаж у негоду краще зображати тушшю чи аквареллю в техніці гризайль, використовуючи прийом «по-вологому». Силуети і контури предметів будуть м'якими, розпливчастими, туш чи акварельна фарба красиво перетікатиме й утворюватиме цікаві переходи тону, виразні ефекти тонових градацій.

Продумати композицію тобі допоможе поезія.

ОСІНЬ

Осіню дмухнуло, —
висохли квіточки,
хмуρο, безпритульно
глянули садочки.

Жовкне і травиця —
така її доля,
хіба зелениться
хлібець серед поля.

Хмара небо криє,
сонечко не блисне,
вітер вовком виє,
дощ потоком висне.

Павло Грабовський

Роботи учнів

Спочатку виконай олівцем ескіз, намагаючись передати ритм та динамічний стан об'єктів природи. Потім обраним художнім матеріалом промалюй силуети дерев і заповни формат аркуша іншими елементами композиції. Використай у своїй роботі різні прийоми зображення: наприклад, ляпкографію, набризки та ін.

КОЛІР ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ В ЖИВОПИСІ

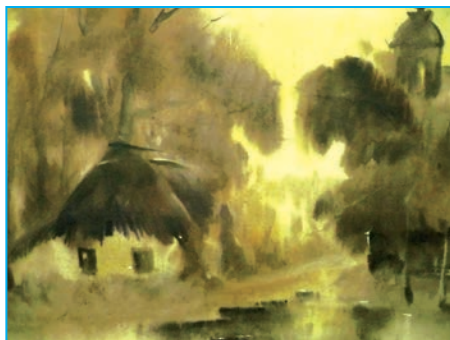
Основним засобом виразності у живописі, як відомо, є колір. Багатство кольорів, яке існує в довкіллі, кожен художник сприймає по-своєму, узагальнює та розкриває їх відповідно до власного творчого задуму, а іноді й суттєво трансформує, переосмислює.

Використовуючи знання з колористики та відомості про емоційні можливості кольору, живописець може створити певний за характером образ у будь-якому жанрі. Художньо-образна характеристика твору залежить від колірної гами та живописного прийому роботи.

Розглянь репродукції картин та опиши свої враження. Які художні образи втілені у цих творах? Зверни увагу, які виражальні засоби використали живописці.

А. Кравченко. «Аю-Даг. Ранок»

В. Сапронов. «Дощить»

Ти вже знаєш, що сприйняття кольору залежить від багатьох факторів, але головним чином — від характеру освітлення і особливостей зору людини. Різноманітні розжарені тіла (сонце, електрична лампочка, розпечений метал, багаття, полум'я свічки тощо) випромінюють пряме світло, а всі навколишні предмети й об'єкти, на які воно потрапляє, стають джерелами відображеного світла. Пряме світло, як правило, яскраве, інтенсивне, а відображене — м'яке, розсіяне.

На картині А. Куїнджі «Місячна ніч на Дніпрі» у сяйві місяця виблискує гладінь дніпрових вод, а на тлі річки проглядається чіткий силует вітряка. Для підсилення ефекту світла живописець використав колірний контраст: місяць та місячну доріжку зображено холодними сріблястими і блакитнувато-зеленавими кольорами, а все довкола — теплими, червонясто-брунатними. Саме завдяки майстерно переданим світловим ефектам ця картина викликала нечуваний резонанс і була визнана шедевром ще за життя художника.

А. Куїнджі. «Місячна ніч на Дніпрі»

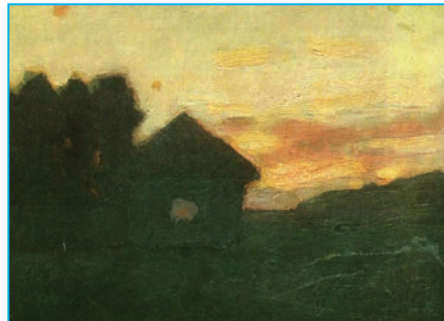
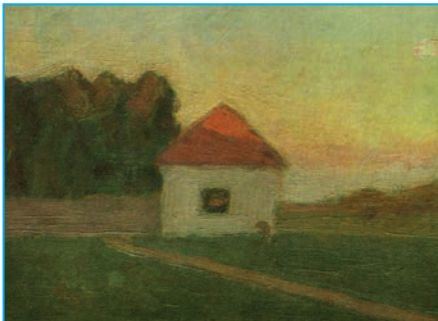

Запам'ятай! За допомогою кольору живописець не лише створює певний за характером і настроєм образ, а й виділяє композиційний центр, передає глибину простору та підсилює світлові ефекти.

КОЛЬОРОВІ ПОРИ РОКУ. МЕЛОДІЯ ОСЕНІ

Із власного досвіду ти знаєш, що один і той самий пейзаж виглядає по-різному залежно від пори року, погодних умов і навіть від частини доби. Так, уранці переважають кольори холодних відтінків, увечері — теплих; опівдні кольори світлі й контрастні, уночі — наближені за тоном.

Розглянь навчальні таблиці, на яких показано співвідношення тону й кольору в природі у різні частини доби. Простеж, як змінюються кольори протягом дня.

М. Кримов. Навчальні таблиці

Художньо-творча діяльність

Творче завдання. За допомогою акварельних фарб створи живописну композицію «Мелодія осені». Продумай сюжет і добери гармонійні кольори для пейзажного мотиву з урахуванням частини доби (ранок, полудень, вечір).

Намагайся передати у своїй роботі м'який ліризм і чарівність осінньої природи. Втілити творчий задум тобі допоможе вірш Дмитра Павличка.

ЗАЖУРИЛАСЬ КВІТКА

Небеса прозорі,
як глибінь ріки.

Падають, як зорі,
з явора листки.

А над полем нитка
дзвонить, як струна.

Зажурилась квітка —
чує сніг вона.

В. Поленов. «Золота осінь»

Роботи учнів

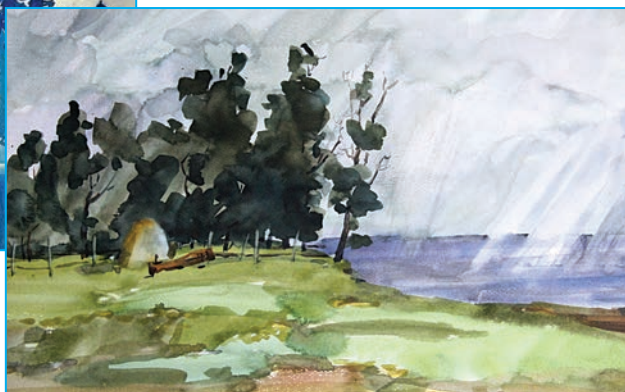
ВИБІР ХУДОЖНЬОЇ ТЕХНІКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ В ЖИВОПИСІ

Для створення образів у живописі художники використовують олійні, темперні, акрилові, гуашеві, акварельні фарби. Пригадай, що тобі відомо про способи і прийоми виразного зображення аквареллю.

Існує декілька прийомів нанесення акварельних фарб на папір: «по-сухому», «по-волоному», відмивання, заливання, лесування. Найчастіше мистці використовують два перші прийоми: для передачі чітких форм і деталей зображення застосовують прийом «по-сухому»; для досягнення м'якості контурів і нюансів, плавності тонових переходів — прийом «по-волоному».

Г. Остроумова-Лебедева.
«Павловськ»

М. Резніченко. «Дощ іде»

Техніка акварельного живопису дозволяє рівномірно заливати поверхню паперу фарбою, плавно розтягувати колірний тон, вливати колір у колір. Виділяють також гризайль — монохромне малярство, виконане кількома відтінками одного кольору.

СИНИЙ ТУМАН

Туман — надзвичайно цікаве природне явище. Його можна спостерігати в будь-яку пору року, та найчастіше — восени. Туман буває різним: то стелиться рваними клаптями, то напливає густими клубками, то огортає простір сизим серпанком. Усі навколишні предмети ніби занурюються в туман, їхні контури нечіткі, розмиті.

Для створення образу туману в роботі пейзажного жанру, передавання певного настрою в природі (задумливості, мрійливості, світлої печалі) найбільш доцільно вибрати техніку акварелі «по-волоному». Цей прийом передбачає нанесення акварельних фарб на зволожений папір таким чином, щоб один колір м'якими переходами вливався в інший.

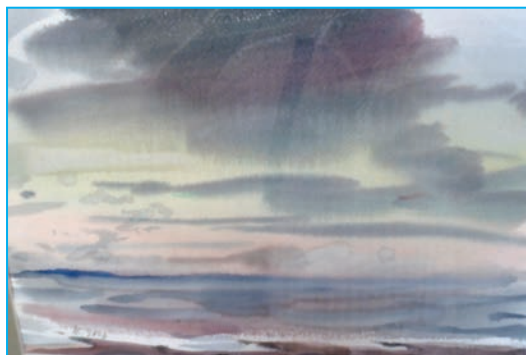
Студентська робота

М. Резніченко. «Дощовий день»

Художньо-творча діяльність

Розглянь роботи вчителя образотворчого мистецтва, виконані для демонстрування учням техніки акварельного живопису. Зверни увагу, які кольори та колірні відтінки використав автор для створення образів у пейзажних замальовках. Який настрій викликають ці роботи?

Вправа. Виконай осінній етюд акварельними фарбами спочатку в техніці «по-сухому», а потім — у техніці «по-вологому».

Акварель «по-сухому» та «по-вологому»

Акварельні фарби нанось м'яким круглим пензлем, тримаючи його з невеликим нахилом — майже вертикально. Щоб отримати потрібний відтінок, змішуй кольори на палітрі. Пам'ятай, що в акварельному живописі інтенсивність (насиченість) відтінку залежить від того, скільки в нього додати води або сірого кольору.

Порівняй свої роботи і зроби висновок.

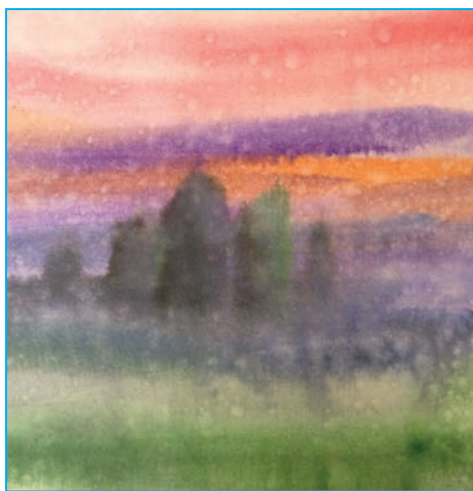
Творче завдання. Намалюй акварельними фарбами у техніці «по-вологому» лірично-образну композицію «Синій туман» або «Наснився мені рожевий сон» (за вибором). Продумай сюжет і вибери формат та положення аркуша. Поміркуй, якими кольорами та колірними відтінками ти передаватимеш стан природи і свій настрій. Яку гаму використаєш: теплу чи холодну, приглушену чи інтенсивну? Вибрати потрібні барви тобі допоможуть колірний круг та колірна палітра відтінків.

Колірний круг

Колірна палітра відтінків

Роботи учнів

ФОРМА, КОЛІР, ДЕКОР У СТВОРЕННІ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ

Основними способами відтворення предметного світу в образотворчому мистецтві є реалістичне та декоративне зображення.

Декоративне трактування — це творчий відбір найсуттєвіших ознак природної форми, узагальнення другорядного, трансформація реальної форми в декоративний образ. За сіб стилізації найчастіше застосовують з метою свідомого спрощення форми предметів, поєднуючи в художньому образі загальне й індивідуальне.

Розглянь ілюстрації. Визнач, як художники використали форму, колір та декор для створення певних за характером образів.

М. Шишацька.
Декоративне панно

В. Єфіменко. «Коломийки»

Запам'ятай! Стилізація — це художня переробка зображальних форм на основі виявлення та підкреслення найсуттєвіших ознак.

Стилізовані форми часто декорують, прикрашають орнаментами. Найбільш широко такий прийом використовують художники-ілюстратори. Поєднання стилізованих форм, локального умовного кольору, декоративних візерунків створює виразні графічні образи, які доповнюють зміст літературного твору.

Уважно розглянь ілюстрації. Визнач, яким способом створено форми птахів та який виражальний засіб присутній у графічних малюнках. Чому такі зображення називають декоративними?

Р. Крамар. Ілюстрації до книги Л. Мусіхіної «Звірослов»

І. Білібін. Ілюстрація до «Казки про царя Салтана» О. Пушкіна

Ю. Лео, С. Букура. Ілюстрація до оповідання В. Біанкі «Плавунчик»

У декоративному живописі стилізовані та декоровані форми часто поєднуються з орнаментами, візерунками. Важливим засобом створення художнього образу тут виступає колір — умовний, надзвичайно виразний і емоційний.

Українські народні майстри М. Приймаченко, М. Тимченко, К. Білокур, Р. Палецький створили справжні шедеври декоративного живопису.

Розглянь роботи мистців. Що посилює виразність художніх образів у сюжетних композиціях?

М. Приймаченко.
«Галочка літає, господаря шукає»

М. Тимченко.
«Сватання на Гончарівці»

К. Білокур. «Хата в Богданівці»

Р. Палецький. «Рослина-сова»

ЕКЗОТИЧНИЙ ПТАХ

Ти вже знаєш, що в декоративному живописі важливу роль відіграє стилізація форми, колір та декор. Використай ці засоби виразності для створення художнього образу на тему «Екзотичний птах».

Художньо-творча діяльність

Вправа. Уважно розглянь рисунки художника і роботи учнів. Орієнтуючись на зразки, намалюй кольоровими фломастерами стилізовану форму птаха і прикрась її орнаментально-квітковими візерунками.

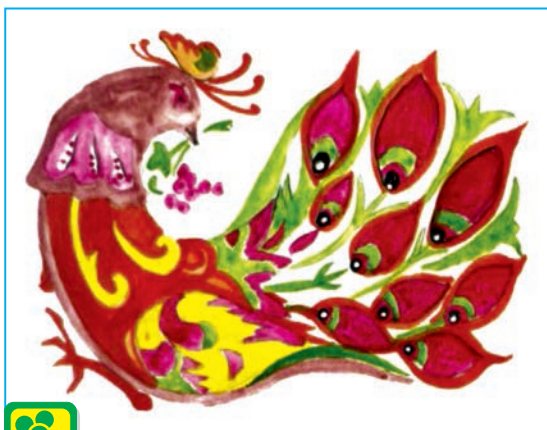

Робота майстра

Вправи учнів

Творче завдання. Створи художній образ екзотичного птаха за допомогою виражальних засобів декоративного живопису в техніці гуаші. Навколо птаха намалюй стилізовані рослини.

Роботи учнів

ВИДИ СКУЛЬПТУРИ. ОСОБЛИВОСТІ СТВО-РЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ В ОБ'ЄМІ

Скульптура — вид образотворчого мистецтва, яке від-творює дійсність в об'ємно-просторовій формі. Скульптур-ні зображення поділяють на об'ємні та площинні (рельєфні). Об'ємну (круглу) тривимірну скульптуру можна сприймати з різних боків, площинну — тільки у фас (спереду).

А. та В. Сухорські.
«Тарас Шевченко»

А. Куц.
Пам'ятник засновникам Києва

За призначенням скульптуру поділяють на станкову, мо-нументальну, монументально-декоративну та скульптуру малих форм; за жанрами — на історичну, побутову, аніма-лістичну, портретну, батальну тощо.

Станкова скульптура — це наближені до реальних роз-мірів людського тіла статуї та погруддя, призначені для екс-позиції в інтер'єрах приміщень.

Скульптурні зображення великих розмірів визначають-ся як твори монументальної скульптури. Це пам'ятники,

обеліски, монументи, встановлені у громадських місцях на честь видатних осіб, важливих історичних подій.

Призначення монументальнодекоративної скульптури — прикрашати парки, сквери, інтер'єри та екстер'єри архітектурних споруд.

Скульптура малих форм — це невеликі за розмірами скульптурні твори, виготовлені з дерева, бронзи, кістки, скла, глини.

М. Теліженко. «Чумацька Мадонна»

Скульптура малих форм

Розглянь фотоілюстрації. Визнач, де зображено барельєф, а де — горельєф. У чому полягає відмінність між цими видами рельєфу?

Рельєфні зображення

Розкажи, які скульптурні зображення встановлено у твоєму рідному місті (селі). Визнач, до яких видів скульптури належать ці твори, та охарактеризуй їхні художні особливості.

До виражальних засобів скульптури належать силует, пластика форми, фактура, об'єм. Залежно від задуму, головним завданням майстра є реалістичність зображення або декоративна виразність образу.

У процесі роботи над твором скульптори використовують конструктивний, пластичний та комбінований способи ліплення, а також вирізування, висікання, литво.

М. Степанов. «Гаврик і Петрик»

Вибір способу виготовлення скульптурного зображення залежить від матеріалу, в якому майстер втілює свій задум. Це може бути дерево, камінь, глина, метал, скло, пластмаса, лід, сніг і навіть пісок.

Запам'ятай! Працюючи з різними матеріалами, скульптор або підкреслює їхні природні властивості, або згладжує їх у процесі обробки.

МЕШКАНЦІ КАЗКОВОГО ЛІСУ

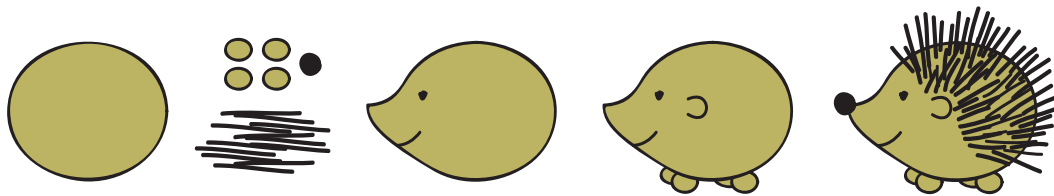
Уяви себе у фантастичному лісі, де мешкають герої казок, легенд, мультиплікаційних фільмів. Розкажи, яких персонажів тобі хотілося б там зустріти.

Сьогодні ти будеш створювати образ казкової тварини в об'ємно-пластичній формі. Та перш ніж розпочати роботу, пригадай особливості різних способів ліплення:

пластичний — ліплення з цілого шматка скульптурного матеріалу, з якого відтягуються дрібні деталі, частини тіла та ін.;

конструктивний — ліплення виробу з окремих частин;

комбінований — ліплення з цілого шматка та приєднання окремих частин.

Комбінований спосіб скульптурного зображення

Художньо-творча діяльність

Підготуй матеріали та інструменти, які тобі знадобляться для роботи: пластилін, стеки, спеціальну дощечку. Визнач, яку тварину ти ліпитимеш, продумай образ. Вибери найбільш доцільний спосіб ліплення і виконай скульптурне зображення.

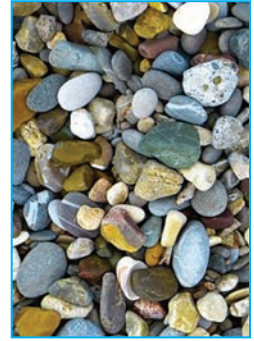

Разом з однокласниками візьми участь у створенні спільної композиції «На казковій галявині».

Роботи учнів

НЕЗВИЧАЙНІ МАТЕРІАЛИ ХУДОЖНИКА-СКУЛЬПТОРА

Для створення художніх образів скульптори часто використовують природні матеріали. Форму майбутньої скульптури їм підказують коріння й гілля дерев, каміння, мушлі і морська галька, а також плоди різноманітних рослин.

Природні матеріали

Розглянь ілюстрації та визнач, із яких природних матеріалів виготовлені ці фігурки.

Вироби із природних матеріалів

Щоб досягти цілісності форми, рівноваги композиції, виразити художній образ, підкреслити в ньому головне, характерне, мистець обробляє зібраний природний матеріал та доповнює його необхідними елементами відповідно до свого задуму.

ВЕСЕЛИЙ ЛІСОВИК

Розмаїття форм, фактур і візерунків природних матеріалів надихає художників на створення дивовижних і оригінальних скульптурних образів.

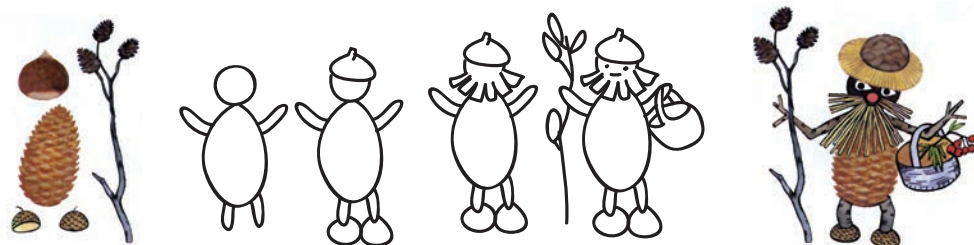
Поробки з природних матеріалів

Народні умільці часто використовували природні матеріали для виготовлення цікавих поробок, у яких втілювали образи української міфології. Переважно це істоти, пов'язані з народними уявленнями про уособлення добра і зла: домовики, русалки, мавки, упирі, чорти, відьми та ін.

Художньо-творча діяльність

Оригінальні фігурки із природних матеріалів зайвий раз підтверджують думку, що все геніальне — просте. Пробуди свою образну уяву — і зібрані під час прогулянок у парку, в лісі, біля річки чи на березі моря дарунки природи стануть основою для створення кумедних іграшок або чудових сувенірів.

Розглянь ілюстрації, на яких зображено зразок поетапного виготовлення фігурки лісовика із природних матеріалів. У процесі створення цього образу застосовано конструктивний спосіб організації форми.

Творче завдання. Створи із природних матеріалів образ веселого лісовичка. Для роботи, окрім природних матеріалів, тобі знадобляться ножиці, шило, клей, пластилін і папір.

Працюй у вказаній на зразку послідовності, але намагайся втілити власний задум і створити оригінальну фігурку господаря лісу.

Роботи учнів

**ВИСТАВКА ДИТЯЧИХ РОБІТ ЗА ТЕМОЮ
«ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ГРАФІЦІ, ЖИВОПИСІ
ТА СКУЛЬПТУРИ»**

